

MRF 2023.81/2

Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse af 3. marts 2023, j.nr. 21/00635

Stadfæstet lovliggørelsespåbud om reetablering af fortidsminde fra jernalderen, da Sønderborg Kommune som ejer af ejendommen ikke havde godtgjort, at beskadigelsen ikke skyldtes kommunens fejl eller forsømmelse, jf. museumslovens § 29 q, stk. 4.

Slots- og Kulturstyrelsen meddelte i december 2020 i medfør af museumslovens § 29 q, stk. 2 og 3, jf. § 29 e, stk. 1 og 2, påbud til Sønderborg Kommune om at reetablere en skibssætning på kommunens ejendom sydøst for Guderup ud mod Augustenborg Fjord. Skibssætningen var mod nord beliggende mod skel til naboejendommen, som bestod af et opdyrket landbrugsareal på ca. 17,4 ha, og var mod syd og vest beliggende ca. 15-20 meter fra kysten. Fortidsmindet bestod af tre skibssætninger, der var dateret til jernalderen (375-1066 e.Kr.). Den omhandlede skibssætning var ca. 14 meter lang i øst-vestgående retning, ca. 7 meter bred og bestod af ca. 33 store sten. Slots- og Kulturstyrelsen havde ved en besigtigelse af fortidsmindet konstateret, at der var sket en ændring af fortidsmindets tilstand i strid med museumslovens § 29 e. Ændringen af fortidsmindet bestod i, at der var nedgravet en rørforbindelse gennem den sydlige skibssætning, hvilket havde medført skade på skibssætningens stenkonstruktion og konstruktionslag, samt at væsentligt arkæologisk materiale var blevet berørt og ødelagt. Styrelsen havde vurderet, at lovliggørelse af forholdene krævede en arkæologisk, faglig registrering og beskrivelse af skadernes nøjagtige omfang, ligesom skadernes omfang nødvendiggjorde, at arkæologi- og restaureringskyndige personer foretog udbedringsarbejdet. Reetablering skulle derfor foretages af styrelsen for kommunes regning, jf. museumslovens § 29 q, stk. 2, 1. pkt. og stk. 3, hvilket ifølge styrelsen ville koste omkring 119.507,80 kr. ekskl. moms. Afgørelsen blev påklaget af kommunen, der bl.a. anførte, at det ikke havde været muligt for kommunen at observere eller standse tilstandsændringen i tilstrækkelig tid, da kommunen ejede omkring 1.600 matrikler, og at tilstandsændringerne ikke skyldtes fejl eller forsømmelse fra kommunens

side, hvorfor denne ikke var ansvarlig for beskadigelsen af fortidsmindet. Miljø- og Fødevarerklagenævnet lagde til grund, at ændringerne var sket uden dispensation fra Slots- og Kulturstyrelsen. Der forelå derfor et ulovligt forhold, som styrelsen havde pligt til at lovliggøre, jf. museumslovens § 29 o, stk. 4. Efter lovens § 29 q, stk. 2 og 3, kan Slots- og Kulturstyrelsen påbyde en ejer at genoprette den hidtidige tilstand, og styrelsen kan efter omstændighederne selv foretage genopretningen for ejerens regning. Dette gælder dog ikke, hvis ejeren godtgør, at beskadigelsen ikke skyldes fejl eller forsømmelser hos ham, jf. § 29 q, stk. 4, hvilket ifølge forarbejderne til den tidligere naturfredningslov er udtryk for en omvendt bevisbyrde. Nævnet fandt, at kommunen ikke havde løftet denne bevisbyrde, idet kommunen ikke havde fremlagt nærmere dokumentation for, at indgrebet var foretaget af en udenforstående tredjemand, men alene havde fremsendt et orienteringsbrev til ejeren af naboejendommen uden at foretage nærmere undersøgelser. Det forhold, at indgrebet var sket uden kommunens vidende og samtykke, og at rørlægningen umiddelbart afvandede naboejendommen, som lå nord for skibssætningen, udgjorde ikke tilstrækkelig dokumentation, som kunne føre til et andet resultat. Nævnet lagde endvidere vægt på, at kommunen som ejer af ejendommen havde været forpligtet til at føre nærmere tilsyn med ejendommen og tidligere burde have observeret og standset tilstandsændringer. Kommunens oplysning om, at et tilsyn ikke var muligt, da kommunen ejede omkring 1.600 ejendomme, kunne ikke tillægges afgørende vægt. Da kommunen som ejer af ejendommen derfor måtte anses for rette påbudsadressat, stadfæstede Miljø- og Fødevarerklagenævnet lovliggørelsespåbuddet.

Kommentar: Afgørelsen illustrerer, at der i museumsloven er indført en noget anden ordning for lovliggørelsespåbud, end den som kendes i de fleste andre miljølove. For det første er der i museumslovens §§ 29 t klageadgang over lovliggørelsespåbud, når der som led i lovliggørelsespåbud efter § 29 o meddeles påbud om at genoprette den hidtidige efter § 29 q, stk. 2, mens de fleste miljølove ikke giver mulighed for at påklage lovliggørelsespåbud med planloven som en af de få undtagelser. For

det andet er museumsloven udformet på en måde, så der er hjemmel til i lovgivningspåbud at påbyde genoprettelse af tidligere tilstand, jf. § 29 q, stk. 2, mens de fleste miljølove ikke indeholder hjemmel til, at lovgivningspåbud kan indeholde krav om genopretning af den tidligere tilstand, med miljøbeskyttelseslovens § 69 og vandløbslovens § 54 som nogle af de få undtagelser. For det tredje er det ved lovgivningspåbud efter de fleste miljølove normalt op til ejeren at afgøre, hvordan lovgivningen konkret skal ske, mens museumslovens § 29 q, stk. 3, indeholder en særlig regel om, at Slots- og Kulturstyrelsen kan gennemføre lovgivningen for ejerens regning, hvis det vurderes, at ejeren – her Sønderborg Kommune – ikke kan udføre genopretningen forsvarligt. For det fjerde er det efter museumsloven ejeren og brugeren af den ejendom, hvor fortidsmindet er beliggende, som er påbudsadressater for lovgivningspåbud. Dette gælder ganske vist også efter bl.a. naturbeskyttelsesloven og planloven, men på dette punkt indeholder museumsloven en særlig bevisbyrde i § 29 q, stk. 4, hvor det udtrykkeligt er bestemt, at ejeren eller brugeren ikke kan påbydes lovgivning, hvis de kan godtgøre, at beskadigelsen af fortidsmindet ikke skyldes ejerens eller brugerens fejl eller forsømmelser. I denne sag gjorde kommunen gældende, at beskadigelserne skyldtes, at ejeren af en naboejendom havde nedgravet en rørledning, hvilket efter afgørelsens øvrige oplysning forekommer sandsynligt, men ifølge nævnet var dette ikke tilstrækkeligt til at løfte den omvendte bevisbyrde i museumslovens § 29 q, stk. 4, der også ifølge nævnet omfatter en tilsynspligt for ejeren eller brugeren. Hvis kommunen efterfølgende kan løfte bevisbyrden for, at skaden skyldtes naboen, er det dog muligt, at kommunen kan have et krav mod naboen, hvis naboen har etableret installationer på kommunens ejendom uden kommunens samtykke. Såfremt Miljø- og Fødevarerklagenævnet omvendt havde fulgt kommunens synspunkt, vil der ikke i museumslovens bestemmelser om lovgivning være hjemmel til at meddele påbud til naboen, da der ikke i museumsloven er hjemmel til at påbyde lovgivning, hvis den ansvarlige for det ulovlige forhold hverken er ejer eller bruger af den ejendom, hvor det beskadigede fortidsminde er beliggende. Se også **MRF 2022.209 Mfk** om rette påbudsadressat for lovgivningspåbud efter naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 5. Som anført i kommentaren til den afgørelse var det for vidtgående, når klagenævnet i den sag antog, at det efter naturbeskyttelsesloven påhviler ejeren at godtgøre, at det er en i forhold til ham udefrakommende/fremmed person, der havde forårsaget det ulovlige forhold, når der netop ikke i naturbeskyttelsesloven findes en særlig regel om omvendt bevisbyrde som i museumslovens § 29 q, stk. 4.

Stadfæstelse af påbud om retablering af fortidsminde i Sønderborg Kommune

21/00635

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter museumslovens § 29 q, stk. 2, jf. § 29 e, stk. 1, jf. § 29 t, stk. 2.[1]

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse af 23. december 2020 om påbud om retablering af skibssætning (fredningsnr. 4212:10) på [matr.nr.1].

Slots- og Kulturstyrelsen fastsætter en ny frist for påbuddets efterkommelse.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet[2] og gebyrbekendtgørelsens § 2.[3] Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. museumslovens § 29 x.

Afgørelsen er truffet af nævnet, jf. § 1 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, der i overensstemmelse med museumslovens § 29 t, stk. 2, har behandlet sagen i nævnets afdeling 9, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 13. januar 2021 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af Sønderborg Kommune, der er ejer af ejendommen, som fortidsmindet ligger på.

Klager har navnlig anført, at

- klager som ejer af ejendommen ikke har haft mulighed for at observere eller standse tilstandsændringerne, og
- tilstandsændringerne ikke skyldes fejl eller forsømmelse fra klagers side.

Klagepunkterne er nærmere uddybet i afsnit 2.3.

2. Sagens oplysninger

2.1 Ejendommen/området

Ejendommen, hvorpå skibssætningen er beliggende, ligger sydøst for Guderup ud mod Augustenborg Fjord. Området er præget af opdyrkede marker samt spredt § 3-beskyttet natur, herunder særligt strandenge, enge og overdrev.

Skibssætningen er mod nord beliggende mod skel til [matr.nr.2], som består af et opdyrket landbrugsareal på ca. 17,4 ha, og er mod syd og vest beliggende ca. 15-20 m fra kysten. Landbrugsarealet nord for skibssætningen skråner ned mod kysten, idet det mod nord ligger i kote 7 og mod syd, nær skibssætningen og kysten, i kote 1.

Det fremgår af Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside "Fund- og fortidsminder", at fortidsminde 4212:10 består af tre skibssætninger, der er dateret til jernalderen (375 – 1066 e.Kr.). Skibssætningen er ca. 14 m lang i øst-vestgående retning, ca. 7 m bred og består af ca. 33 store sten.[4] Af undersøgelseshistorikken fremgår det, at kun den midterste skibssætning i 1938 og 1939 så ud til at være bevaret. Videre fremgår det, at skibssætningen i 2019 er besigtiget af Haderslev Museum, som har oplyst:

"Skibssætning, vikingetid, liggende i strandengen ved Dyndved Strand. Fredet. Sønderborg Kommune foretog sensommer 2019 rydning af vegetation omkring stenene så de fremstod tydeligt synlige igen. I den forbindelse foretog Arkæologi Haderslev i oktober en droneregistrering og opmåling af stensætningen."

2.2 Den påklagede afgørelse

Slots- og Kulturstyrelsen har den 23. december 2020 i medfør af museumslovens § 29 q, stk. 2 og 3, jf. § 29 e, stk. 1 og 2, meddelt påbud til Sønderborg Kommune om at retablere skibssætningen (fredningsnr. 4212:10) på [matr.nr.1].

Det fremgår af den påklagede afgørelse, at Slots- og Kulturstyrelsen ved en besigtigelse af fortidsmindet har konstateret, at der er sket en ændring af fortidsmindets tilstand i strid med museumslovens § 29 e. Ændringen af fortidsmindet består af, at der er nedgravet en rørforbindelse gennem den sydlige skibssætning, hvilket har medført skade på skibssætningens stenkonstruktion og konstruktionslag, samt at væsentligt arkæologisk materiale er blevet berørt og ødelagt.

Det fremgår videre af afgørelsen, at Slots- og Kulturstyrelsen den 20. november 2020 har fremsendt høring samt varsel om påbud til Sønderborg Kommune, og at kommunen den 22. december 2020 er fremkommet med høringssvar. Kommunen har i høringssvaret navnlig anført, at ændringerne i fortidsmindet er sket uden kommunens vidende og samtykke, at kommunen derfor ikke er ansvarlig for skaden eller hæfter herfor, og at kommunen som følge heraf ikke er rette påbudsadressat.

Slots- og Kulturstyrelsen har hertil bemærket, at ændringerne i form af gennemgravning af fortidsmindet, fjernelse af jord og sten, nedlægning af drænrør, tildækning mv. har et sådant omfang og tidsmæssig karakter, at beskadigelsen af fortidsmindet ikke er sket ved en kortvarig, pludselig opstået hændelse. Styrelsen har endvidere vurderet, at Sønderborg Kommune ikke har godtgjort, at skaderne af fortidsmindet ikke skyldes fejl eller forsømmelse fra kommunens side, idet kommunen i kraft af sin ejendomsret ville have haft mulighed for at observere og standse tilstandsændringerne af fortidsmindet.

Endvidere fremgår det af afgørelsen, at Slots- og Kulturstyrelsen har vurderet, at der ved lovliggørelse af forholdene kræves en arkæologisk, faglig registrering og beskrivelse af skadernes nøjagtige omfang, ligesom skadernes omfang nødvendiggør, at arkæologi- og restaureringskyndige personer foretager udbedringsarbejdet. Retablering skal derfor

foretages af Slots- og Kulturstyrelsen for Sønderborg Kommunes regning, jf. museumslovens § 29 q, stk. 2, 1. pkt. og stk. 3, og styrelsen har vurderet, at genopretningen vil koste omkring 119.507,80 kr. ekskl. moms.

Endelig har Slots- og Kulturstyrelsen bemærket, at et eventuelt erstatningskrav mod ejeren af naboejendommen, såfremt denne har foretaget ændringen af fortidsmindet, er et forhold mellem Sønderborg Kommune og naboen.

2.3 Klagens indhold

Klager har anført, at det ikke har været muligt for klager som ejer af ejendommen at observere eller standse tilstandsændringen i tilstrækkelig tid. Klager har begrundet dette med, at klager ejer omkring 1.600 matrikler, og det vil ifølge klager være retssikkerhedsmæssigt dybt problematisk, hvis klager var nødt til at holde sine ejendomme under konstant opsyn for at undgå at ifalde ansvar for dispositioner, som andre måtte foretage på klagers ejendomme uden klagers samtykke.

Klager har videre bemærket, at klager i samarbejde med Museums Sønderjylland har renoveret fortidsmindet, som tidligere har været skjult under bevoksning, at klager blev opmærksom på det ulovlige forhold ved en besigtigelse den 15. april 2020, hvor forholdet var tilendebragt, og at klager allerede dagen efter henvendte sig til Museum Sønderjylland omkring observationen.

Endelig har klager bemærket, at hvis klager skulle ifalde ansvar for ændringer, der sker uden klagers kendskab, ville der være tale om væsentligt skærpede passivitetsbetragtninger, der ikke ses at være underbygget i rets- eller nævnspraksis. Klager har hertil anført, at tilstandsændringerne ikke skyldes fejl eller forsømmelse fra klagers side, og at klager derfor ikke er ansvarlig for beskadigelsen af fortidsmindet.

2.4 Slots- og Kulturstyrelsens bemærkninger til klagen

Slots- og Kulturstyrelsen har i bemærkninger til klagen af 15. januar 2021 oplyst, at Museum Sønderjylland den 30. april 2020 rettede henvendelse til styrelsen og oplyste, at der var gravet i det beskyttede fortidsminde. Styrelsen og en repræsentant fra Sønderborg Kommune foretog herefter den 12. maj 2020 en besigtigelse, hvor det blev konstateret, at der var gravet tværs gennem skibssætningen i forbindelse med en rørlægning, som munder ud ved den nærliggende kyst.

Slots- og Kulturstyrelsen har endvidere oplyst, at fortidsmindet er en skibssætning, som automatisk er beskyttet, jf. museumslovens § 29 e, stk. 1, jf. bilag 1, kapitel 1, nr. 3.

Slots- og Kulturstyrelsen har bemærket, at styrelsen ikke finder det godtgjort, at det er en udeforstående, der har foretaget ændringerne, og at det dermed ikke er godtgjort, at skaderne på fortidsmindet ikke skyldes fejl eller forsømmelse fra klagers side. Styrelsen har hertil bemærket, at der er tale om et omfattende og indgribende anlægsarbejde, som er foretaget både gennem det fredede fortidsminde og på begge sider af fortidsmindet. Der er derfor efter styrelsens vurdering medgået betydelig tid ved gennemførelsen af anlægsarbejdet, etablering af brønd mv., som burde være konstateret og standset af klager.

2.5 Nye oplysninger under sagens behandling

Miljø- og Fødevareklagenævnet har i høringsbrev af 26. januar 2021 bedt klager om at oplyse, om klager er bekendt med, hvem der har forestået ændringerne af fortidsmindet i form af nedlægning af drænrør.

Klager har den 27. januar 2021 oplyst, at klager ikke har konstateret, hvem der har nedlagt drænrøret gennem fortidsmindet, men at klager har fremsendt orientering til den bagvedliggende nabo, hvis marker drænes af rørlægningen. Klager har bemærket, at skrivelsen er fremsendt for at sikre, at der ikke foretages udbedringer, ændringer eller udbygninger af drænet, mens sagen verserer.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har i høringsbrev af 28. januar 2021 til Slots- og Kulturstyrelsen anmodet styrelsen om at oplyse, hvordan styrelsen hidtil har administreret museumslovens § 29 q, stk. 4, i forhold til tilstandsændringer af fortidsminder foretaget af tredjemand. Nævnet har desuden bedt styrelsen om at redegøre for, hvilke forhold, der er indgået i styrelsens vurdering af, at klager ikke har godtgjort, at denne ikke har udvist fejl eller forsømmelse i forbindelse med ændringen og beskadigelsen af fortidsmindet i den konkrete sag.

Slots- og Kulturstyrelsen har den 1. februar 2021 oplyst, at det ofte hænder, at en ejer under høringsfasen oplyser, at det ikke er ejer selv, men en udenforstående, der har forårsaget skaden på fortidsmindet og dermed påberåber sig museumslovens § 29 q, stk. 4, og at hver enkelt overtrædelsessag behandles og vurderes konkret. Styrelsen har administreret bestemmelsen således, at styrelsen i enkelte helt åbenbare tilfælde, hvor det er dokumenteret, at skaden skyldes udeforstående har rettet erstatningskravet mod skadevolderen. Styrelsen har i forlængelse heraf henvist til et enkelt konkret tilfælde, hvor det efter styrelsens vurdering var dokumenteret, at den pågældende kommune, som ejede fortidsmindet, ikke havde forårsaget skaden og at denne i øvrigt var opstået meget pludseligt, således at kommunen ikke havde haft mulighed for at standse ødelæggelsen af fortidsmindet. I den konkrete sag var der tale om, at et fortidsminde var blevet påkørt af en spirituspåvirket bilist, hvor politiet i sagen havde optaget rapport i forbindelse med færdselsuheldet. I den forbindelse rettede styrelsen kravet mod bilistens forsikringselskab, som afholdt udgifter til retablering.

Videre har Slots- og Kulturstyrelsen bemærket, at styrelsen ofte ikke har mulighed for at efterprøve om oplysningen er korrekt, idet der oftest henvises til ikke-dokumenterede påstande. I disse tilfælde lægger styrelsen vægt på, at ejer har et ansvar for at dokumentere, at fejlen ikke skyldes fejl eller forsømmelse fra ejers side, idet lovbestemmelsen ellers ville være virkningsløs.

For så vidt angår vurderingen af, om museumslovens § 29 q, stk. 4, kan finde anvendelse til fordel for ejer, har Slots- og Kulturstyrelsen videre oplyst, at der bliver lagt vægt på omfanget og varigheden af tilstandsændringen.

I den konkrete klagesag har Slots- og Kulturstyrelsen lagt vægt på, at klagers oplysning om, at arbejdet er udført af naboen, er udokumenteret, at styrelsen derfor ikke med sikkerhed kan fastslå, at arbejdet er udført af naboen eller anden tredjemand, og at klager heller ikke har godtgjort, at ændringen af fortidsmindet ikke skyldes fejl eller forsømmelse fra klagers side.

Slots- og Kulturstyrelsen har desuden lagt vægt på, at der er sket en markant tilstandsændring af det fredede fortidsminde i form af et større og længerevarende anlægsarbejde, og ikke en pludselig opstået hændelse, og at anlægsarbejdet har haft en sådan tidsmæssig karakter, at klager som ejer burde have observeret og standset arbejdet, såfremt arbejdet er udført af en tredjemand.

Slots- og Kulturstyrelsen har afslutningsvis understreget, at styrelsens henvisning i den påklagede afgørelse til, at det er klagers ansvar at rette et eventuelt erstatningskrav mod tredjemand, ikke er en anerkendelse af, at skaden er forårsaget af tredjemand og at klager ikke er ansvarlig for beskadigelsen af fortidsmindet.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har den 4. januar 2023 telefonisk forespurgt klager, om klager siden fremsendelsen af brevet til ejeren af naboejendommen den 13. januar 2021 har været i kontakt med ejeren af naboejendommen, og om der i den forbindelse er fremkommet nye oplysninger i sagen. Klager har oplyst, at klager ikke har modtaget svar på brevet af 13. januar 2021, og at der derfor ikke er nye oplysninger i sagen vedrørende tilstandsændringerne, herunder hvem der måtte have etableret rørlægningen.

3. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger og afgørelse

I sagens behandling har Miljø- og Fødevareklagenævnets medlemmer deltaget: Thomas Steensen (formand), fhv. landsdommer Eva Staal og landsdommer Olaf Tingleff, samt de sagkyndige medlemmer Birthe Luel og Carsten Paludan-Müller.

3.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger

Det følger af museumslovens § 29 e, stk. 1, 1. pkt., at der ikke må foretages ændringer i tilstanden af fortidsminder. Dette gælder alle fysiske indgreb i selve fortidsmindet. Det vil sige, at ingen foranstaltninger, der indebærer en påvirkning af fortidsmindets indhold og overflade, er tilladt.

Baggrunden for bestemmelsen er dels at beskytte fortidsmindet mod ødelæggelse og dels at sørge for, at fortidsminderne fremstår på en sådan måde, at man kan forstå deres oprindelige funktion.

Det påhviler den til enhver tid værende ejer eller bruger af en ejendom af berigtige et ulovligt forhold, jf. § 29 p, stk. 1.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker, at det ved Slots- og Kulturstyrelsens besigtigelse er konstateret, at skibssætningens tilstand er ændret og beskadiget som følge af, at der er nedgravet en rørforbindelse i fortidsmindet, og at ændringerne er sket uden dispensation fra Slots- og Kulturstyrelsen. Der er således tale om et ulovligt forhold, som styrelsen efter museumslovens § 29 o, stk. 4, skal sørge for bliver lovliggjort, medmindre forholdet har underordnet betydning.

Hvis et fortidsminde beskadiges, ændres eller flyttes kan kulturministeren ved Slots- og Kulturstyrelsen, jf. § 29 q, stk. 2, påbyde ejeren og brugeren at genoprette den hidtidige tilstand samt at foretage foranstaltninger, der er nødvendige for at hindre nye beskadigelser. Finder styrelsen, at genopretningen ikke kan udføres forsvarligt af ejer eller bruger, kan

styrelsen foretage genopretning for ejers eller brugers regning, jf. § 29 q, stk. 3. Bestemmelserne i stk. 2 og 3, kan ikke anvendes, hvis ejer eller bruger godtgør, at beskadigelsen ikke skyldes fejl eller forsømmelser hos dem, jf. § 29 q, stk. 4.

Bestemmelsen i § 29 q, stk. 4, svarer til bestemmelsen i den dagældende naturfredningslovs § 50, 1. pkt. Af forarbejderne til naturfredningsloven fremgår, at bestemmelsen er udformet med omvendt bevisbyrde, fordi bestemmelsen ville blive næsten værdiløs, hvis det offentlige skulle påvise en subjektiv skyld hos ejeren. Der er henvist til, at ejeren eller brugeren så godt som altid ville kunne anføre, at skaden var forårsaget af medarbejderne, maskinstationer eller entreprenører uden hans medvirken eller viden. Da man på den anden side ikke kan afvise, at udenforstående kan beskadige et fortidsminde er for en sådan situation indføjret reglen i § 50, 1. pkt.[5]

Bestemmelsen kan efter nævnets vurdering anvendes i særlige tilfælde, hvor der f.eks. er sket hærværk på et fortidsminde eller tilfælde, hvor en udeforstående volder skade på et fortidsminde i forbindelse med gravearbejde eller lign. Det er ejeren eller brugeren, der skal godtgøre, at der foreligger et sådant tilfælde. Det forhold, at skaden evt. er sket i en tidligere ejers tid, ændrer ikke herved. Det bemærkes i den forbindelse, at det påhviler den til enhver tid værende ejer eller bruger af en ejendom at berigtige et ulovligt forhold, jf. § 29 p, stk. 1.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder, at klager ikke har godtgjort, at beskadigelsen af fortidsmindet ikke skyldes fejl eller forsømmelse fra klagers side, herunder at beskadigelsen af fortidsmindet er foretaget af en udenforstående tredjemand.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har lagt vægt på, at det ifølge museumslovens § 29 q, stk. 4, er klager, der som ejer har bevisbyrden for, at beskadigelsen på fortidsmindet ikke skyldes fejl eller forsømmelse fra klagers side, og at klager ikke har løftet denne bevisbyrde. Nævnet har herved lagt vægt på, at klager ikke har fremlagt nærmere dokumentation for, at indgrebet er foretaget af en udenforstående tredjemand, og at klager alene ved fremsendelse af et orienteringsbrev til ejeren af naboejendommen ikke har foretaget nærmere undersøgelser eller forsøgt at belyse forholdet nærmere.

Det forhold, at klagers har oplyst, at indgrebet er sket uden klagers vidende og samtykke, og at rørlægningen umiddelbart afvander naboejendommen på [matr.nr.2], som ligger netop nord for skibssætningen, udgør i den forbindelse heller ikke tilstrækkelig dokumentation, som kan føre til et andet resultat.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har endvidere lagt vægt på, at klager som ejer af ejendommen har været forpligtet til at føre nærmere tilsyn med ejendommen og derved tidligere burde have observeret og standset tilstandsændringer. Klagers oplysning om, at et tilsyn ikke er muligt, alene fordi klager ejer omkring 1.600 ejendomme, kan ikke tillægges afgørende vægt.

Bestemmelsen i museumslovens § 29 q, stk. 4, finder således efter Miljø- og Fødevarerklagenævnets vurdering ikke anvendelse i sagen, hvorfor klager som ejer af ejendommen, hvorpå skibssætningen er beliggende, er rette påbudsadressat, jf. museumslovens § 29 q, stk. 2, samt § 29 p, stk. 1.

3.2 Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse af 23. december 2020 om påbud om retablering af skibssætning (fredningsnr. 4212:10) på [matr.nr.1].

[1] Lovbekendtgørelse nr. 358 af 8. april 2014 af museumsloven med senere ændringer.

[2] Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet, som ændret ved lov nr. 900 af 21. juni 2022 om ændring af museumsloven, lov om miljø- og Fødevareklagenævnet og forskellige andre love.

[3] Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

[4] <https://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/86482/>
(<https://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/86482/>).

[5] Betænkning over forslag til lov om naturfredning, afgivet af udvalget den. 29. maj 1969, FT 1968-69, Tillæg B, s. 2746
https://www.folketingstidende.dk/samling/19681/lovforslag/L144/19681_L144_betaenkning.pdf
(https://www.folketingstidende.dk/samling/19681/lovforslag/L144/19681_L144_betaenkning.pdf).

Sag:

21/00635

Dato:

3. marts 2023.

Emner:

Museumsloven (/s...

Highlight: Vis/skjul highlight

Miljø- og Fødevareklagenævnet (<https://naevneneshus.dk/start-din-klage/miljoe-og-foedevareklagenaevnet/>) •
Nævnenes Hus • Toldboden 2 • 8800 Viborg • Tlf. nr.: 72 40 56 00 • CVR: 37795526 • mfkn@naevneneshus.dk
(<mailto:mfkn@naevneneshus.dk>)
Tilgængelighedserklæring (<https://www.was.digst.dk/mfkn-naevneneshus-dk>)